

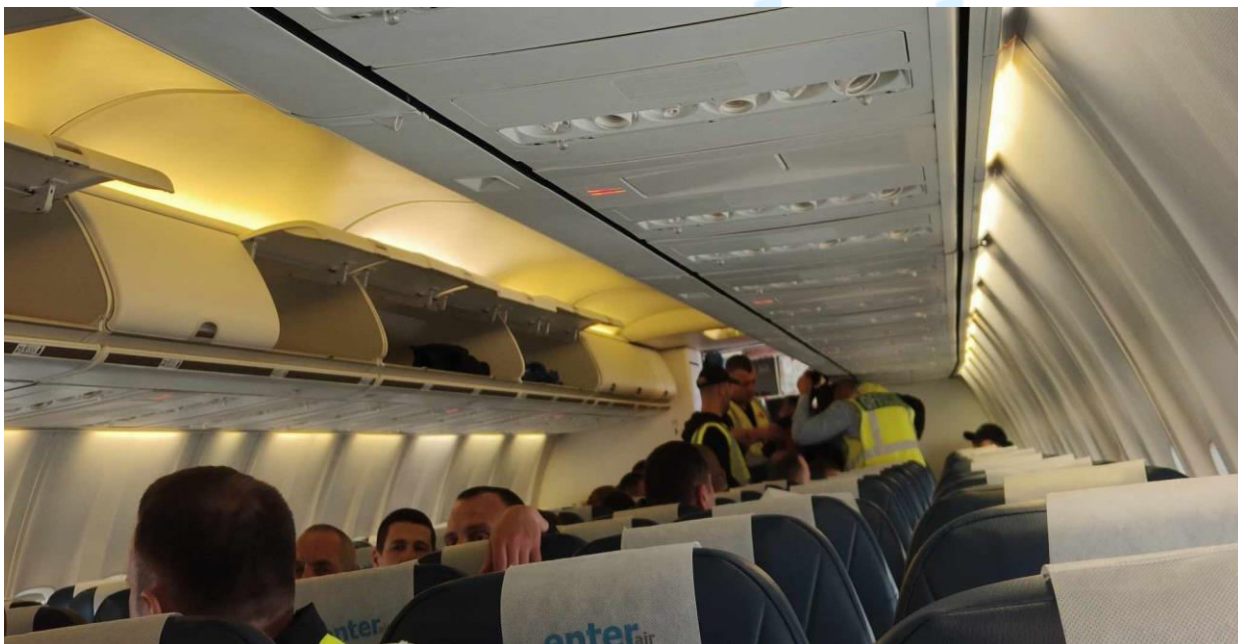
**avocatul
poporului**
OMBUDSMAN

RAPORT DE MONITORIZARE a operațiunii de returnare prin colectare nr.2 (readmisia cetățenilor moldoveni din Germania)

RAPORT DE MONITORIZARE

a operațiunii de returnare prin colectare nr.2 (readmisia cetățenilor moldoveni din Germania)

Expediat Inspectoratului General pentru Migrație
la 06 iunie 2024 prin scrisoarea nr.12-10/77-1164

A P R O B,
Ceslav PANICO
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)

_____/ semnat/ ____
06 iunie 2024

avocatul poporului

OMBUDSMAN

Autor:

Alexandru ZUBCO,
Şef direcție, Direcția prevenirea torturii, Oficiul Avocatului Poporului

Coordonator:

Ceslav PANICO, Avocatul Poporului (Ombudsmanul)

TERMENI DE REFERINȚĂ¹:

Operațiuni de returnare prin colectare (ORC)	O operațiune de returnare inițiată de un Stat membru al UE, în calitate de stat organizator, cu aeronave și echipe de escortă furnizate de către o țară de returnare și în cadrul căreia persoanele returnate sunt predate reprezentanților țării de returnare de către Statul membru organizator / statul membru participant pe teritoriul unui stat membru.
Briefing	Întâlnire organizată înainte de faza de deplasare, cu toți participanții relevanți, în special șefii echipei/ echipelor de escortă, monitorul (monitorii) și medicii, pentru a oferi informații referitoare la cele mai recente evoluții privind punerea în aplicare a operațiunii de returnare.
Debriefing	Întâlnire organizată după operațiunea de returnare, cu participanții relevanți, în special cu șefii escortei, cu monitorul (monitorii) și cu medicul, pentru a evalua modul în care a fost executată operațiunea de returnare.
Aeroportul de îmbarcare	Un aeroport în care pasagerii dintr-un contingent național se îmbarcă în cadrul unei operațiuni de returnare.
Apt pentru călătorie	Această formulă se referă la starea medicală a persoanei returnate (fizică și psihică) ce indică faptul că persoana în cauză poate efectua călătoria în condiții de siguranță.
Ofițer de escortă (OE)	Persoană care asigură securitatea, inclusiv persoanele angajate de către un contractor privat, a căror responsabilitate este de a însoți persoanele returnate în special în timpul transportării acestora în afara țării.
Șeful escortei (EL)	Persoana responsabilă în cadrul echipei pe care o conduce de implementarea în mod corespunzător a operațiunii de returnare. Șeful echipei de escortă este persoana ce are cea mai mare autoritate sau capacitate de luare a deciziilor, după căpitanul aeronavei.
Migranți aflați în situație neregulamentară	Persoane ce se află în situații de ședere neregulamentară.
Persoane vulnerabile	În această categorie intră minorii, minorii neînsoțiți, persoanele cu necesități speciale, persoanele în vârstă, femeile însărcinate, victimele traficului de ființe umane, părinții singuri cu copii mici, persoane cu afecțiuni medicale, persoanele care au fost supuse torturii, violului sau altor forme grave de violență psihologică, fizică sau sexuală.
Resortisant al Moldovei	Orice persoană care deține cetățenia Republicii Moldova
Readmisia propriilor resortisanți	La cererea unui stat membru și fără alte formalități decât cele prevăzute la Acordul de readmisie, Moldova readmite toate persoanele care nu îndeplinesc sau nu mai îndeplinesc condițiile în vigoare pentru intrarea, prezența sau șederea pe teritoriul statului membru solicitant, cu condiția ca, în conformitate cu art.8, să se dovedească sau să se poată prezuma în mod întemeiat, pe baza prezentării unor dovezi prima facie, că persoanele în cauză sunt resortisanți ai Moldovei.
Acord de readmisie	Acord între Comunitatea Europeană și Republica Moldova privind readmisia persoanelor aflate în situație de ședere ilegală din 19.12.2007 ² , aprobat prin Decizia CE nr.826 din 22.11.2007 ³ .
Agenția FRONTEX⁴	Agenția Europeană pentru Paza de Frontieră și de Coastă (FRONTEX) sprijină statele membre ale UE și țările asociate Schengen în gestionarea frontierelor externe ale UE și în lupta împotriva criminalității transfrontaliere.
Autoritatea de returnare (IGM)	IGM este autoritatea de stat care răspunde de organizarea operațiunilor de returnare și implementarea tehnică a acestora, atât în cazul operațiunilor de returnare naționale din Moldova în alte țări terțe, cât și în cazul operațiunilor de returnare prin colectare din statele membre ale UE în Moldova.

¹ Manual privind Returnarea: [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/api/files/C\(2015\)6250_1/de0000000386027?rendition=false](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/api/files/C(2015)6250_1/de0000000386027?rendition=false) și Directiva 2008/115/CE din 16.12.2008 privind standardele și procedurile comune aplicabile în statele membre pentru returnarea resortisanților țărilor aflați în situație de ședere ilegală: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0115&from=FR>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A22007A1219%2810%29>

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007D0826>

⁴ <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/who-we-are/tasks-mission/>

INTRODUCERE

- 1) Avocatul Poporului asigură promovarea și protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, exercitându-și activitatea în temeiul art. 59¹ Constituția Republicii Moldova, Legii nr. 52 din 03 aprilie 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul), Principiilor privind statutul instituțiilor naționale pentru drepturile omului (Principiilor de la Paris).
- 2) În acest sens, Oficiul Avocatului Poporului (Instituția națională de protecție a drepturilor omului), prin mecanismele sale specifice, examinează cereri de la persoanele care consideră că le-au fost încălcate drepturile și libertățile fundamentale, efectuează periodic vizite preventive și de monitorizare în locurile privative de libertate, emite rapoarte și recomandări pentru autoritățile vizate. Rapoartele Avocatului Poporului au devenit surse de informare veridice pentru CtEDO, UN CAT/ SpT/ CPT cu privire la situația privind respectarea de Republica Moldova a angajamentelor asumate în vederea protecției și asigurării dreptului la viață, integritate fizică și psihică, precum și dreptului la sănătate, libertate și siguranță, acces la remedii efective în instanțele naționale.
- 3) **La 23 aprilie 2024, Alexandru ZUBCO, șef al Direcției prevenirea Torturii, reprezentantul Oficiului Avocatului Poporului a participat în calitate de monitor național la misiunea de monitorizare nr.2 a operațiunii de returnare prin colectare, la bordul aeronavei a resortisanților moldoveni din Berlin, Germania spre Chișinău, Republica Moldova. Raportul este elaborat de monitor.**
- 4) Operațiunea de returnare prin colectare a fost organizată și realizată de IGM.
- 5) Scopul misiunii de observare a constat în monitorizarea propriu-zisă a procesului de returnare prin colectare din perspectiva respectării și protecției drepturilor omului conform legislației naționale și standardelor internaționale.
- 6) Misiunea de monitorizare a fost organizată de IGM și realizată cu sprijinul logistic, operațional și financiar al Agenției FRONTEX⁵.

STANDARDE DE MONITORIZARE:

- ✓ Standardele Comitetului european pentru prevenirea torturii (CPT), „Deportarea persoanelor de naționalitate străină pe calea aerului”⁶: -

Statele au obligația fundamentală de a nu trimite o persoană într-o țară unde sunt motive întemeiate să se considere că ea ar fi în pericol să fie supusă torturii sau maltratării. Este total inacceptabil ca o persoană care face obiectul unui ordin de deportare să fie abuzată fizic ca formă de convingere de a urca într-un mijloc de transport sau ca pedeapsă pentru că nu a vrut să urce. Folosirea forței și a mijloacelor de constrângere, dacă e cazul, trebuie revizuită în detaliu, în lumina principiilor legalității, proporționalității și buneii cuviințe. Folosirea forței și/sau a mijloacelor de constrângere capabile de a cauza asfixiere pozițională trebuie evitate ori de câte ori este posibil, și că orice astfel de acțiune desfășurată în circumstanțe excepționale trebuie să facă obiectul liniilor directe menite să reducă la minimum riscul de a pune în pericol sănătatea persoanelor în cauză.

- ✓ Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene⁷: -

Art.19 – nimeni nu poate fi strămutat, expulzat sau extrădat către un stat unde există un risc serios de a fi supus pedepsei cu moartea, torturii sau altor pedepse sau tratamente inumane sau degradante. Expulzările colective sunt interzise. Art.1 – demnitatea umană este inviolabilă. Aceasta trebuie respectată și protejată. Art.3 – orice persoană are dreptul la integritate fizică și psihică. Art.4 – nimeni nu poate fi supus torturii și nici pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante. Art.18 – dreptul la azil este garantat ...]

⁵ OAP are un memorandum de cooperare cu Agenția FRONTEX ce vizează protecția drepturilor fundamentale ale persoanelor străine.

⁶ <https://rm.coe.int/16806cd16b>

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT>

- ✓ Normele privind utilizarea forței, inclusiv formarea și furnizarea, controlul și utilizarea armelor de serviciu și a echipamentelor neletale, aplicabile membrilor personalului statutar atunci când sunt trimiși în calitate de membri ai echipelor din Regulamentul (UE) 2019/1896 privind Poliția de Frontieră și garda de coastă la nivel european⁸:

Prin „utilizarea forței” se înțelege recurgerea de către membrii personalului statutar trimiși ca membri ai echipelor la mijloace fizice în scopul exercitării funcțiilor sale sau al asigurării autoapărării, care include utilizarea mâinilor și a corpului, utilizarea oricăror instrumente, arme, inclusiv arme de foc, sau echipamente. Fără a aduce atingere autorizației statului membru gazdă și aplicabilității dreptului său național în cazul utilizării forței în timpul operațiunilor, utilizare forței și armelor de către membrii personalului statutar trimiși ca membri ai echipelor respectă principiile necesității, proporționalității și precauției.

Principiul necesității presupune că utilizarea forței, prin contact fizic direct sau prin utilizarea de arme sau echipamente, este excepțională și are loc numai în cazul în care acest lucru este strict necesar pentru îndeplinirea sarcinilor agenției sau pentru autoapărare. Forța se utilizează numai în ultimă instanță, după ce s-au depus toate eforturile rezonabile necesare pentru a soluționa o situație utilizând mijloace nonviolente, inclusiv prin intermediul convingerii, al negocierii sau al medierii. Utilizarea forței sau a măsurilor coercitive nu trebuie să fie niciodată arbitrară sau abuzivă.

Principiul proporționalității: Ori de câte ori utilizarea legală a forței sau a armelor de foc este inevitabilă, membrii personalului statutar trimiși ca membri ai echipelor acționează proporțional cu gravitatea situației și cu obiectivul legitim care trebuie atins. În cursul activităților operative, principiul proporționalității ghidează atât natura forței utilizate (de exemplu, necesitatea utilizării de arme), cât și amploarea forței aplicate. Membrii personalului statutar trimiși ca membri ai echipelor nu poate folosi mai multă forță decât este absolut necesar pentru a îndeplini obiectivul legitim de asigurare a respectării legii. În cazul în care se folosește o armă de foc, membrii personalului statutar trimiși ca membri ai echipelor se asigură că această utilizare cauzează cât mai puțină vătămare corporală sau reduce la minimum vătămarea corporală sau dauna, în cea mai mare măsură posibilă. Dacă măsurile conduc la un rezultat inacceptabil, membrii personalului trimiși ca membri ai echipelor pot renunța la măsură. Conform principiului proporționalității, agenția trebuie să furnizeze echipamente și instrumente de autoprotecție pentru membrii personalului său statutar trimiși ca membri ai echipelor, necesare pentru a permite aplicarea nivelului adecvat de forță.

Îndatorirea privind precauția: Activitățile operative desfășurate de membrii personalului statutar trimiși ca membri ai echipelor respectă pe deplin viața umană și demnitatea umană și urmăresc protejarea lor. Se iau toate măsurile necesare care pot reduce la minimum riscul de vătămare corporală și de daune în timpul operațiunilor. Această obligație include o obligație generală a membrilor personalului statutar trimiși ca membri ai echipelor de a emite avertismente clare cu privire la intenția de a utiliza forța, cu excepția cazului în care un astfel de avertisment ar pune nejustificat în pericol membrii echipelor sau ar crea un risc de deces sau de vătămare gravă altor persoane sau ar fi în mod clar inadecvat sau ineficace în circumstanțele respective.

În conformitate cu principiile de bază, utilizarea forței este permisă numai în măsura în care aceasta este necesară pentru atingerea scopului imediat al asigurării respectării legii și numai după ce: încercările de a rezolva o confruntare potențial violentă prin intermediul convingerii, negocierii și medierii au fost epuizate și au eșuat și a fost dată o avertizare cu privire la intenția de utilizare a forței...]

- ✓ Directiva 2008/115/CE din 16.12.2008 privind standardele și procedurile comune aplicabile în statele membre pentru returnarea resortisanților țărilor aflați în situație de ședere ilegală: -

La punerea în aplicare a prezentei Directive, statele membre acordă atenția cuvenită (a) intereselor superioare ale copilului; (b) vieții de familie (c) stării de sănătate a resortisantului în cauză al unei țări terțe și respectă principiul nereturnării...]

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1896&from=en>

- ✓ Decizia Consiliului din 29 aprilie 2004 privind organizarea de zboruri comune pentru expulzarea de pe teritoriul a două sau mai multe state membre a resortisanților țărilor terțe care fac obiectul măsurilor individuale de expulzare⁹: -

Atunci când efectuează operațiuni de expulzare comune pe cale aeriană, statele membre iau în considerare Orientările comune privind dispozițiile de siguranță pentru operațiunile comune de expulzare pe cale aeriană, ce includ reguli care se aplică la persoanelor repatriate, norme aplicabile personalului din escortă, faza premergătoare plecării din aeroportul de plecare sau din aeroportul de escală, procedura aplicabilă pe durata zborului, faza de tranzit, faza de sosire și eșecul operațiunii de expulzare...]

- ✓ Acordul între Comunitatea Europeană și Republica Moldova privind readmisia persoanelor aflate în situație de ședere ilegală din 19.12.2007¹⁰: -

La cererea unui stat membru și fără alte formalități decât cele prevăzute de prezentul acord, Moldova readmite toate persoanele care nu îndeplinesc sau nu mai îndeplinesc condițiile în vigoare pentru intrarea, prezența sau șederea pe teritoriul statului membru solicitant, cu condiția ca, în conformitate cu articolul 8, să se dovedească sau să se poată prezuma în mod întemeiat, pe baza prezentării unor dovezi de *prima facie*, că persoanele în cauză sunt resortisanți ai Moldovei. Moldova readmite, de asemenea: copiii minori necăsătoriți ai persoanelor menționate la al.1, indiferent de locul nașterii sau de cetățenia acestora, cu excepția cazului în care au drept de ședere independent în statul membru solicitant; - soții/ soțiile, care au altă cetățenie, ai/ale persoanelor menționate la al.1, cu condiția să aibă dreptul de a intra și a rămâne sau să dobândească dreptul de a intra și a rămâne pe teritoriul Moldovei, cu excepția cazului în care au drept de ședere independent în statul membru solicitant; - persoanele cărora li s-a retras cetățenia Moldovei sau care au renunțat la aceasta de la intrarea pe teritoriul unui stat membru, cu excepția cazului în care persoanele respective au primit cel puțin asigurarea naturalizării de către un stat membru...]

- ✓ Legea 200/2010 privind regimul juridic al străinilor în Republica Moldova;
- ✓ Legea 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul);
- ✓ HG nr.16/2023 cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului General pentru Migrație;
- ✓ Îndrumarul pentru monitorii returnărilor forțate în Moldova, ianuarie 2022, elaborat de ICMPD¹¹.

STATUTUL RESORTISANȚILOR SUPUȘI RETURNĂRII FORȚATE PRIN READMISIE:

- 7) Resortisanții sunt cetățeni ai R. Moldova aflați în Germania în situații neregulate (*ședere ilegală, depășirea perioadei de aflare, neexecutarea deciziilor de returnare benevolă, etc*).
- 8) În ziua zborului, autoritatea competentă pentru străini din Berlin a prezentat escortei din Moldova 38 persoane pentru returnare.
- 9) Contingentul resortisanților returnați a fost format din persoane adulte (bărbați și femei) și minori însoțiți de reprezentanții lor legali (mame și tați cu copii) și tineri 18+.
- 10) 2 persoane adulte (bărbat și o femeie) s-au opus returnării, dar au fost returnate forțat.
- 11) La prima vedere, resortisanții făceau parte din grupurile vulnerabile (sărace, cu venituri reduse, persoane de etnie romă, tineri de vârstă 18+, adulți ce munceau ilegal în statul german, persoană în căutare, persoane de vârstă 50+), îmbrăcați modest. Unii cunoșteau despre deciziile de indizerabilitate și faptul returnării, alții nu cunoșteau (or, negau acest aspect).
- 12) Din componența persoanelor returnate putem menționa: (a) o femeie de etnie romă ar fi simulat o boală de epilepsie pentru a nu fi returnată a 15-a oară; (b) un cetățean de cca 40+ ani adus forțat de poliția cehă la Terminalul special din Berlin deoarece, potrivit actelor prezentate,

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004D0573>

¹⁰ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:22007A1219\(10\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:22007A1219(10))

¹¹ https://www.icmpd.org/file/download/56844/file/FReMM_Guidelines%2520for%2520Monitors_RO_WEB.pdf

acestui a i-ar fi fost refuzată solicitarea de azil în Republica Cehă, inclusiv pentru că se afla în căutare de organele de drept din R. Moldova; (c) o familie de rommi de vârstă 50+ returnați de câteva ori, indignați de suma prea mică pentru prima de reîntoarcere în valoare de 35 Euro pentru ambii; (d) altă familie de rommi din r-l Orhei cu 3 copii, unul dintre care avea maladie la urechi. Potrivit lor, ei nu au apelat la servicii de asistență medicală în Berlin, pe motivul fricii de a nu fi identificați și returnați, și din cauza costurilor prea mari la companiile medicale private; (e) un adolescent cu vârsta împlinită de 18 ani, ce s-a aflat în Germania de la 6 ani; (f) un alt tânăr vorbea în arabă, având și cetățenia R. Moldova; (g) o familie cu 2 copii minori ce aveau interdicție pentru 2 ani, dar nu erau informați și siguri pe ce durată nu putea reveni în Germania; (h) altă familie cu 2 copii minori de 1 an și 3 ani ar fi fost luați de poliție de la domiciliu, în timp ce alți 2 copii ar fi rămas la școală (din spusele lor), etc.

- 13) Persoanele supuse returnării au fost verificate inițial și la etapa primirii de către IGM cu referire la cetățenie, domiciliu, rudenie, lipsa contravențiilor sau infracțiunilor, eventuale riscuri, etc.

ORGANIZAREA OPERAȚIUNII DE RETURNARE PRIN COLECTARE:

- 14) Echipa de escortă a IGM a fost instruită de Agenția Frontex în perioada 2022-2023 privind mecanismul de realizare a ORC și asigurarea drepturilor fundamentale în misiunile de returnare. Doar ofițerii IGM și monitorii instruiți pot participa la operațiunile de returnare.
- 15) Echipa de escortă a ORC a fost formată din 37 ofițeri de escortă (femei și bărbați) din cadrul IGM, dintre care 1 Leader de Escortă, 1 Backup Team Leader și 1 medic.
- 16) Operațiunea a fost monitorizată de 2 ofițeri de operațiuni din cadrul Agenției Frontex, 1 monitor din cadrul Oficiului pentru Drepturi Fundamentale Agenția Frontex și 1 monitor pentru returnări din rezerva Agenției Frontex, și 1 monitor național (reprezentantul OAP).
- 17) Agenția Frontex a oferit sprijin logistic, organizatoric, operațional și mentorat escortei IGM în procesul ORC.
- 18) Misiunea a fost divizată în 2 echipe. Prima echipă condusă de leaderul de escortă a decolat cu 1 zi înainte de operațiune în Berlin pentru realizarea aranjamentelor necesare la nivel local. A doua echipă din ofițerii de escortă, ofițerii de operațiuni și monitorii, au decolat în ziua returnării cu o rută charter.
- 19) La reîntoarcere, ORC a fost însoțită și de 3 reprezentanți ai poliției federale germane.

MONITORIZAREA ȘEDINȚEI DE BRIEFING:

- 20) La ora 6.40 a fost inițiat briefing-ul la sediul IGM.
- 21) Sesiunea de briefing a fost susținută de Backup Team Leader.
- 22) La briefing au fost explicate regulile în timpul misiunii, măsurile de siguranță, specificul resortisanților, comportamentul escortei în cazuri excepționale, obligațiile ofițerilor, etc.
- 23) Este de apreciat că membrii escortei cunoșteau despre sarcinile și atribuțiile fiecăruia înainte de briefing. La fel, apreciem că accentul a fost focusat pe respectarea demnității umane a persoanelor în timpul zborului și interdicției oricăror forme de abuz.
- 24) Echipa ORC a fost transportată spre Aeroportul Internațional Chișinău cu 2 microbuze.

MONITORIZAREA FAZEI DE ZBOR:

- 25) În zona aeroportuară, ofițerii de escortă, monitorii au intrat prin zona de acces pentru pasageri și au trecut aceleași proceduri de control ordinare pentru pasageri. Ofițerii de escortă erau îmbrăcați în haine civile, neidentificându-se cu reprezentanții organelor de forță. Acest proces este de apreciat, pentru că în ochii pasagerilor nu s-a creat impresia de pericol, incomoditate sau frustrare.
- 26) Poliția de Frontieră a acordat suport IGM în procesul de trecere a Punctului de trecere a frontierei în Aeroport (RMO).
- 27) Decolarea a avut loc la ora stabilită, cu o rută charter doar pentru misiunea de returnare.

- 28) Ofițerii de escortă au verificat lipsa obiectelor ascuțite, periculoase la bord și au stabilit mecanismul de poziționare a resortisanților și rolul membrilor echipei în retur.
- 29) La fel, la bord (la intrare și în zona wc) au fost afișate panouri informative în limba română despre mecanismul de plângeri către Frontex în cazul încălcării drepturilor fundamentale.
- 30) Escorta a beneficiat de apă și alimentație bună pe durata zborului spre Berlin.
- 31) Aterizarea a avut loc în Terminalul special din Aeroportul din Berlin, conform graficului (cu 2 ore de până la ora zborului retur).
- 32) Echipa de escortă a fost condusă la terminalul special în zona de așteptare, pe durata pregătirilor, pentru a nu admite extenuarea acestora în avion, asigură acces la wc, apă, etc.

MONITORIZAREA FAZEI DE PREDARE:

- 33) Terminalul special are o zonă specială pentru realizarea misiunilor de returnare. Aici sunt aduși la ore anumite resortisanții și predați autorității responsabile pentru străini. Terminalul nu are locuri de detenție ce pot fi încuiate. Aranjamentele organizate sunt exact ca într-o zonă de așteptare dintr-un aeroport obișnuit cu zone de siguranță.
- 34) Pe teritoriul zonei de așteptare din terminalul special, escorta națională nu poate interveni și are acces doar în locurile indicate de poliția germană (potrivit regulilor).
- 35) În zona de așteptare au fost peste 20 polițiști germani (femei și bărbați) în veste reflectorizante, fără arme și 5-7 polițiști germani dotați din detașamente speciale, ce și-au făcut apariția doar la momentul finalizării procedurii. Toți au fost calmi, au interacționat pozitiv cu resortisanții și le-au acordat sprijinul necesar (acces la wc, acces la fumoar).
- 36) Pe parcurs, cei 38 resortisanți au fost aduși de poliția germană și predați conform listei, escortei din Moldova. Procesul de înregistrare și primire a resortisanților a fost asigurat de prima escortă condusă de EL. Tot acolo, asistenta medicală a avut misiunea de a verifica și decide cu privire la starea sănătății persoanelor pentru zbor, documentația medicală, convorbiri cu personalul, resortisanții, etc.
- 37) La etapa de predare a resortisanților, părțile implicate/ pasagerii au fost asigurați cu interpret și traducător. Procesul respectiv a fost observat de monitorii Frontex și naționali germani.
- 38) Monitorul național din partea OAP a avut acces la locul predării persoanelor returnate, prin Terminalul special și a putut nestingherit să monitorizeze întreg procesul de predare a resortisanților.
- 39) În procesul de predare a persoanelor returnate au avut loc, cel puțin 2 incidente, după cum urmează: -

Un cetățean de cca 40+ ani a fost adus forțat de poliția cehă la Terminalul special din Berlin. Potrivit actelor prezentate, acestuia i-ar fi fost refuzată solicitarea de azil în Republica Cehă, inclusiv pentru că se afla în căutare de organele de drept din R. Moldova. În momentul predării acestuia către poliția germană, cetățeanul ar fi opus rezistență și nesupunere (potrivit explicației poliției germane), fapt pentru care mai mulți angajați ai organelor de forță germane au aplicat forța și mijloace speciale timp de cca 15 min, într-o încăpere din Terminalul special. În timpul uzului de forță, persoana striga de la durerile fizice. În opinia monitorului (care a fost aproape de incident) aplicarea forței asupra cetățeanului a fost în exces. Însă, poliția germană a susținut că uzul de forță a fost conform legislației autohtone, iar returnarea este forțată, respectiv aplicarea forței este un proces necesar. Cetățeanul a fost transferat în sala de așteptare însoțit de câțiva polițiști germani și încătușat cu body cafe la brațe și cătușe din plastic la ambele picioare. Acolo, ofițerii IGM au dialogat cu acesta și cetățeanul a devenit calm. El a comunicat escortei că a fost luat de la domiciliul său pe timp de noapte și dus într-o direcție necunoscută, fără a fi informat de poliția cehă. Aici, a solicitat avocat, însă, poliția germană i-a aplicat forța, pentru că ar fi opus rezistență. Ofițerii IGM au intervenit către poliția germană, pentru a-i fi scoase cătușele și ai da apă, odată ce cetățeanul a dat asigurări că va fi calm. Poliția germană a slăbit un pic body cafe-urile, și a servit persoana cu apă. Pe durata așteptării până la urcarea la bord, cetățeanul a fost calm, însă a fost supravegheat continuu de polițiștii germani.

O femeie de etnie romă de vârsta 38+ supusă returnării, simula maladie de epilepsie, pentru a nu fi reîntoarsă. Personalul medical german și autohton au examinat actele medicale și persoana în cauză și

au ajuns la concluzia că persoana este aptă pentru zbor și că maladia este doar o simulare, pentru a nu fi reîntoarsă. Poliția germană ar fi menționat că doamna este la a 15-a tentativă de reîntoarcere și din cauza simulării nu poate fi reîntoarsă. Deoarece aceasta refuza orice comunicare, poliția germană o ridicau de brațe pentru a o conduce spre destinație.

- 40) După ce a fost finalizată procedura de documentare, persoanele returnare au fost conduse în sala de pregătire pentru zbor de 1-3 însoțitori. Acolo, reprezentanții Agenției guvernamentale germane (LEA) pentru străini, le-au înmănat pachete alimentare pentru zbor și o soldă bănească (35-45 Euro/ persoană), calculată pentru deplasarea de la Chișinău spre domiciliul declarat.
- 41) Resortisanții au fost îmbarcați în autocare speciale și conduși spre aeronavă de poliția germană.

MONITORIZAREA FAZEI DE ZBOR-RETUR:

- 42) La bordul aeronavei, ofițerii de escortă IGM au recepționat pe rând resortisanții.
- 43) Inițial, poliția germană a predat persoanele ce s-au opus returnării (bărbatul de 40 ani și femeia ce simula boala). Bărbatul a fost adus încătușat de poliția germană și plasat pe scaunul din spate la bord. După care, escorta IGM a susținut că preia persoana, poliția i-a ridicat bodycafe și scoase cătușele. Iar, femeia a fost scoasă din autocar și plasată la bord de 3 polițiști germani ce au ridicat-o și condus-o pe sus, pe spatele polițiștilor (unul a apucat-o de zona omoplaților/gâtului/ zona cervicală și ceilalți de picioare). Aceasta a fost plasată pe scaunele din față, unde au indicat escorta IGM, au cuplat-o cu centurile de siguranță, astfel, predând persoana escortei naționale.
- 44) Ulterior au fost aduse și predate familiile/ mamele cu copii, după care adulții.
- 45) Plasarea mamelor cu copii a fost pe scaunele din față și adulții din spate.
- 46) Pe durata zborului, resortisanții au beneficiat de apă, acces la wc, informare despre situația lor.
- 47) Ofițerii de escortă au avut un comportament demn cu fiecare și au acordat sprijin necesar fiecărei persoane/ copil.
- 48) Femeile resortisante au beneficiat de pachet igienic, la solicitare.
- 49) Nu au fost înregistrate incidente, plângeri.
- 50) La debarcare, femeia ce simula boala a coborât de una singură din avion, fiind ajutată de ofițerii IGM și medic.
- 51) Echipa de escortă a însoțit resortisanții în punctul de trecere a frontierei din Aeroport asigurându-se că toți au primit acces de intrare în țară. Familiile cu copii au fost ajutate la ridicarea bagajelor. După trecerea controlului frontalier, resortisanții au plecat singuri în țară, într-o formă liberă (ca și orice altă persoană ce intră în țară), neînsoțiți.

DEBRIEFING-UL:

- 52) Defriefing-ul a avut loc în Punctul de trecere a frontierei din Aeroportul Internațional Chișinău.
- 53) La ședință au participat liderul escortei moldovenești și germane, ofițerii de operațiuni Frontex, monitorii, medicul și monitorul național.
- 54) Fiecare a menționat experiența, viziunea asupra procesului, lecții învățate și bunele practici urmare a misiunii respective.
- 55) Misiunea ORC din 23 aprilie 2024 a fost finalizată.

CONSTATĂRI:

Urmare a procesului de monitorizare, lansăm următoarele constatări: -

- Misiunea de returnare pe cale aeriană a avut loc cu succes, conform planului.
- Ofițerii de escortă ai IGM au manifestat diligență, profesionalism și dedicație în raport cu resortisanții, echipa de monitorizare și ofițerii țării gazdă.
- Pe perioada de monitorizare, au avut loc 2 incidente grave la momentul predării persoanelor returnate de poliția germană descrise în textul Raportului.

- Monitorul național apreciază intervențiile profesionale ale ofițerilor IGM în a detensiona situația cetățenilor ce se opuneau returnării.
- Majoritatea resortisanților invocă neinformarea deplină din partea părții germane despre drepturile și responsabilitățile lor, specificul returnării și perioada de indizerabilitate a acestora.
- Resortisanții nu au fost supuși la vreo formă de abuz sau comportament nedemn din partea ofițerilor IGM.
- Resortisanții s-au simțit în siguranță, grație profesionalismului escortei IGM.
- Monitorul național a avut acces liber în Terminalul special din Berlin și a participat la procedura de predare-primire a persoanelor returnate.
- Monitorul național a avut acces liber la toate procesele, procedurile, resortisanți și nu a fost influențat pe durata procesului de monitorizare.

Raportul de monitorizare se remite Inspectoratului General pentru Migrație pentru informare și este plasat pe pagina web a OAP pentru informare și diseminare.

Coordonat:

Alexandru ZUBCO,
Șef direcție, Direcția prevenirea torturii OAP

/ semnat /

avocatul
poporului
OMBUDSMAN